

Hemşirelik Araştırmalarında Gömülü Teori Yaklaşımı

Grounded Theory Approach in Nursing Research

Gülay MANAV

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye

ÖZ

Bireyi merkeze alan hemşirelik biliminin tarihsel gelişimi süresince yorumsamacı önermelere gereksinim duyulmuştur. Bu önerme doğrultusunda bireyin içinde bulunduğu dünya “gözlemlemek ve açıklamak”tan çok, “anlamak ve yorumlamak”la kavranabilir. Yorumsamacı bir yaklaşım da nitel araştırmalarla sağlanabilmektedir. Nitel araştırma dünyayı görünür kılan bir dizi yorumlayıcı ve somut uygulamalardan oluşmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden kuram oluşturma yaklaşımı, araştırılan konuyu bütün gerçekliği ile incelemek için yalnızca veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. Hemşirelik araştırmalarında giderek artan düzeyde gömülü teori kullanımı, klinik uygulamaların gerçekliğinde geliştirilen gömülü teoriler ile bu teorilerin hemşireliğe uygun bir araç olarak geliştirilmesini sağlar. Bu çalışmada, gömülü teori yaklaşımının hemşire araştırmacılar tarafından kullanılabilmesi için analizi yapılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Nitel araştırmalar, gömülü teori, hemşirelik araştırmaları

ABSTRACT

Hermeneutical propositions have been needed during the historical development process of the patient-centered science of nursing. In line with this proposition, the world in which the individual is living can be comprehended with “the understanding and interpreting” instead of “the observing and describing”. An interpretivist approach can also be achieved through qualitative researches. The qualitative research consists of a series of interpretivist and concrete applications that make the world visible. The Grounded Theory approach that is one of the qualitative research methods has been only used as a data collection tool so as to examine the subject investigated, with its entire reality. The use of the Grounded Theory that is increasingly used in the nursing researches enables the theories to be developed as a tool in accordance with the nursing with the grounded theories developed in the reality of the clinical applications. In this study, the grounded theory approach is analyzed so as to be used by the nurse researchers.

Keywords: Qualitative research, grounded theory, nursing researches

GİRİŞ

Ülkemizde son yıllarda araştırmacıların nitel araştırma tasarımlarını daha fazla kullandıkları görülmektedir. Bu artışın pozitivist paradigmanın dışındaki yaklaşımların “bilimsel” niteliğinin giderek daha yaygın şekilde kabul edilmesi sonucunda olduğu değerlendirilebilir ⁽¹⁾. T. Kuhn “Bilimsel Devrimlerin

Yapısı” isimli eseri ile paradigma kavramını bilime kazandırmış ⁽²⁾, bilim insanları tarafından kabul görmüş olan inançlar bütününe veya sorunların nasıl anlaşılması gerektiği konusunda üzerinde hemfikir olunan geleneklere paradigma adını vermiştir ⁽³⁾. Pozitivist paradigma ise akıl ile olgulara ilişkin gözlem ve deneylerle tek ve kesin doğruyu bulma, tahminleme, kontrol ve nesnellik üzerine kuruludur.

Yazışma adresi: Yard. Doç. Dr. Gülay Manav,
Marmaris Yolu, Kötekli Mahallesi, Menteşe, 34160, Muğla, Türkiye
e-posta: gulaymanav@hotmail.com

ORCID
G.M. 0000-0001-5802-8469

© Telif hakkı G.O.P Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır.
Bu dergide yayımlanan bütün makaleler Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

© Copyright Association of Publication of the G.O.P. Taksim Training and Research Hospital.
This journal published by Logos Medical Publishing.
Licensed by Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

Atıf vermek için: Manav G. Hemşirelik Araştırmalarında Gömülü Teori Yaklaşımı. Jaren. 2019;5(1):73-80.

Alındığı tarih: 24.03.2018
Kabul tarihi: 11.03.2019

Araştırmacının araştırma sürecindeki etkisi ve nesnellüğünün sorgulanması, pozitivist araştırma yöntemlerinin olgu ve olayları açıklamada yetersiz kalması nedenleriyle, nicel yöntemler yerine nitel yöntemlerin kullanımına doğru bir yönelme olmuştur ⁽²⁾.

Niteliksel araştırmaların amacı anlamak, gerçekliği olduğu gibi tanımlamak olduğundan bu araştırmalar 'ne' ve 'nasıl' sorularına odaklanmaktadır ⁽¹⁾. Bireyi merkeze alan hemşirelik biliminin tarihsel gelişimi süresince yorumsamacı önermelere gereksinim duyulmuştur. Bu önerme doğrultusunda bireyin içinde bulunduğu dünya "gözlemek ve açıklamak"tan çok, "anlamak ve yorumlamak"la kavranabilir ⁽⁴⁾. Bunun için nitel araştırma yöntemlerinden biri de "gömülü teori"dir. Gömülü teoriyi tanımlamak ve hemşirelik araştırmalarında kullanım amacını ortaya koymak amacıyla bu derleme makale yazılmıştır.

Nitel Araştırma ve Gömülü Teori

Nitel araştırma ve gömülü teorinin gelişimi

Nitel araştırma, dünyayı görünür kılan bir dizi yorumlayıcı ve somut uygulamalardan oluşmaktadır. Ayrıca her uygulama dünyayı farklı bir şekilde görünür kılmaktadır. Nitel araştırmacının yetki alanı yaşanmış tecrübelerin dünyasıdır, bu nedenle, burada bireysel inanç ve eylemler kültürle kesişmektedir ⁽⁵⁾. Yıldırım ve Şimşek ⁽⁶⁾ araştırma yapılan kişilerin olay, olgu, norm ve değerler ile ilgili bakış açılarını, duygu ve düşüncelerini öğrenmenin nitel araştırmacının genel özelliklerinden olduğunu belirtmişlerdir.

Tümevarımsal nitel bir çalışma yapan araştırmacı, topladığı verilerden yola çıkarak verileri anlamlı bir yapıya kavuşturma ve kuram oluşturma çabası içindedir ⁽⁶⁾. Gömülü teori yöntemi ile araştırmacı, kuram yoluyla teori geliştirir ⁽⁷⁾. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan "Gömülü Teori" Glaser ve Strauss'un 1967'de sağlık bilimlerinde yaptıkları çalışmayla ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, yeni kavramlara, yeni açıklamalara ulaşılmıştır. Gömülü teori, araştırma süreci içinde verilerin sistematik bir şekilde toplanarak analiz edilmesi yoluyla yeni bir teoriye ulaşılması olarak açıklanmaktadır ⁽⁸⁾. Buna göre, araştırmada önceden belirlenmiş bir teoriyi test etmek

yerine; teorinin verilere dayanarak oluşturulması esastır ⁽⁹⁾. Sosyal bilimlerde teori yaratmaktansa var olan teorileri desteklemek ve tekrar test etmek anlayışının hakim olması bu teorinin ülkemizde çok az kullanılmasının nedenleri arasında olabilir ⁽⁸⁾.

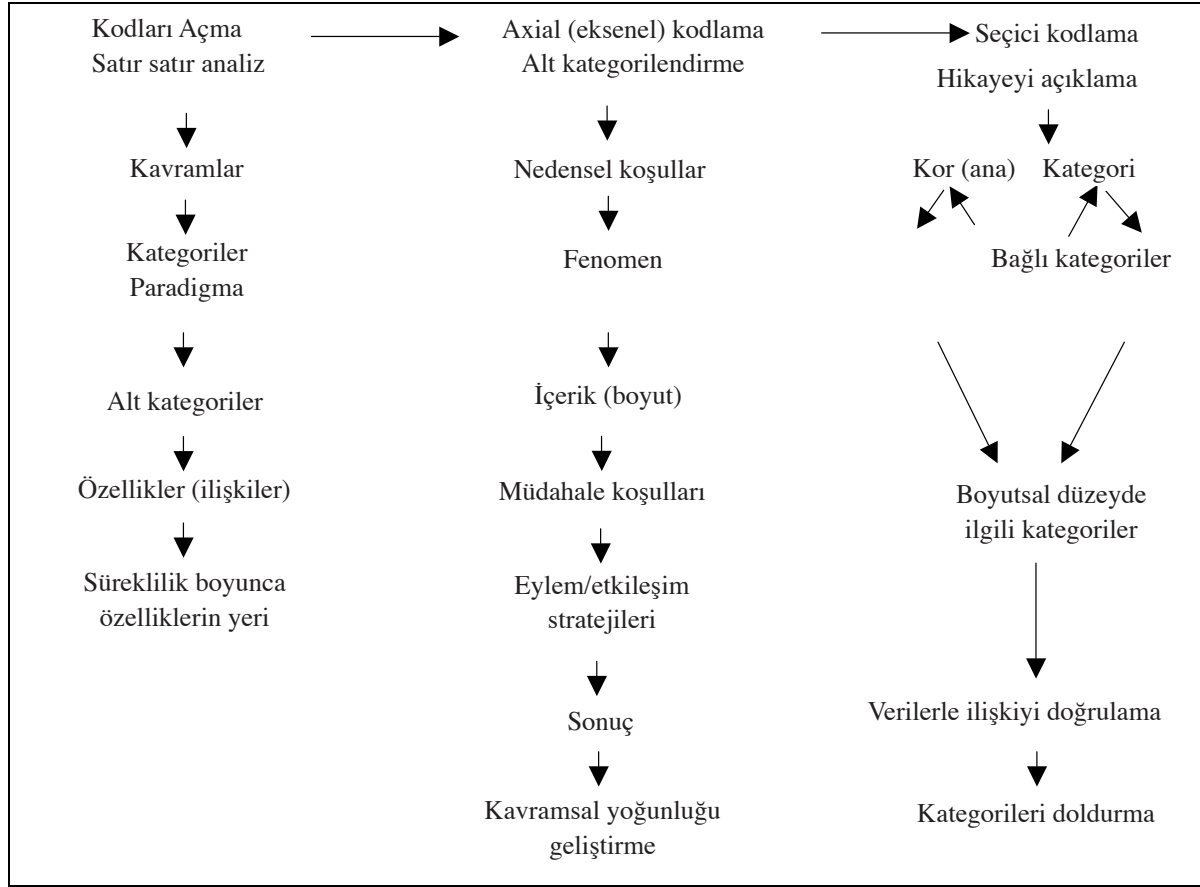
Gömülü teori yaklaşımı pozitivist paradigmadaki etkili olan tümdengelim yaklaşımına karşıt olarak geliştirilmiştir. Gömülü teori yaklaşımının amacı kavramsal bir teori meydana getirmek, tartışılan konunun içeriği ve hipotezlerini keşfetmektir. Formal gömülü teori nicel araştırmalarda orta düzey teoridir ⁽¹⁰⁾.

Gömülü teori yaklaşımının süreci

Gömülü teori yaklaşımının en önemli özelliği veri toplama ile analizin birlikte yürütülmesidir. Glaser ve Strauss bu süreci "sürekli karşılaştırmalı analiz" olarak adlandırmaktadırlar. Veriler toplanır ve hemen ardından analiz edilir. Ortaya çıkan kavram ve olgular daha sonraki veri toplama aşamalarına eklenir. Bu durumda veri toplama aracı yine düzenlenir. Bu nedenle bu yaklaşımdaki veri toplama aracı esnek bir yapıya sahip olmalı ve sürekli bir değişime açık olmalıdır. Elde ettiği verileri kategorilere ayırır ve geliştirir. Bu süreç sonunda da oluşturulması planlanan kuram hakkında hipotezler ortaya atılır. Kısacası gömülü teori bir sürece yayılır. Bu süreç içerisinde oluşturulan hipotezler değiştirilir yeniden düzenlenir ⁽⁸⁾. Süreç Şekil 1'de gösterilmektedir.

Gömülü teorinin yedi anahtar özelliği vardır: Teorik duyarlılık, teorik örnekleme, sürekli karşılaştırmalı analiz, kodlama ve verileri kategorilendirme, teorik notlar ve şema, veri kaynağı olarak literatür, bütünlüğe ulaşmış teori ⁽¹¹⁾. İlk olarak araştırmacı gözlemleri, görüşmeleri karşılaştırır. Bu karşılaştırmacının ardından teori oluşur. Araştırmacı yine veri toplayarak teoriyle bu verileri karşılaştırır ve böylelikle teori şekillenmeye başlar. Gömülü teori yaklaşımında veriler kodlanırken aşağıdaki beş yol izlenir ⁽¹²⁾.

1. Kodları açma (Open coding): Farklı anlamlardaki veriler analiz edilir.
2. Anımsatıcı notlar alma (Memoing): Bir olaydaki olguyla belirlenmiş olan bir düşünce ortaya atılır.
3. İsimlendirme (Naming): Bir olayın verilerinin ne

Eaves Y.D. A Synthesis technique for grounded theory data analysis. *Journal of advanced nursing* 2001;35(5):654-63.

Şekil 1. Straus ve Corbin'in gömülü teori analiz süreci.

- olduğunu, oluşturulan kavramsal kategorilerin ilk adımını yorumlama ve kavramsallaştırmadır.
4. Karşılaştırma (Comparing): Bir olayın verileriyle oluşturulmuş kategorileri karşılaştırarak, ikinci kez kavramsal kategoriler oluşturmadır.
  5. Birleştirme (Integrating): Kavramsal kategorileri organize edip ortaya çıkarmaktır ⁽¹²⁾.

Gömülü teoride kodlama işlemleri tüm parçaların parçalanmasını içeren merkezi bir eylemdir. Analiz, karşılaştırma ve sınıflandırmayı içermektedir ^(8,13).

Gibbs'e göre kodlama üç aşamaya ayrılmıştır:

1. Açık kodlama: Metin kategorileri tanımlamak için refleksi okunur. Araştırmacının anahtar ya da hakim olan kavram olarak düşündüğü sözcük ya da sözcük öbekleri "anlam birimleri" olarak tanımlanır.

2. Eksenel kodlama: Kategoriler belirlenir, geliştirilir ve birbirleriyle bağlantılandırılır. Yani bazı kodlar diğerleri ile bağlantılıdır, tümdengelim ve induktif düşünme aynı anda kullanılır.

3. Seçici kodlama: Merkezi kategori diğerleri ile bütünleştirilerek birbiriyle özdeşleşmiş ve ilişkilendirilmiş kategoriler oluşturulur. İlişkiler çizgilerle kodlanarak gösterilir ⁽¹⁴⁾.

Çizgilerle kodlama, bilginin analizinde ilk adım olarak önerilmektedir. Anlamlar arasında yakınlık korunurken fikirlerin analizi yapılır. Transkripsiyon ve metindeki her satırın analizini kapsar. Görüşmecinin ne, kim olduğuna dair güçlü avantaj sağlamaktadır. Görüşmeci bir önyargıya sahip olabilir ve kodları söylerken bunu açıkça ortaya koyabilir ⁽⁸⁾.

Mikro analiz, kategorileri ilk olarak oluşturmak ve aralarındaki ilişkileri önermek için kullanılır ve satır satır analiz anlamına gelir ⁽⁸⁾.

Kategoriler, fenomeni temsil eden kavramların unsurlarıdır ve verilerin analizi ile ortaya çıkar. Genellikle olaylardan ortaya çıkan teorik açıklamalarda kullanılan sınıflandırma unsurlarıdır ⁽⁸⁾.

Alt kategoriler, bir kategoriye ek bir açıklık ve özgüllük veren kavramlardır ⁽⁸⁾.

Kodlar, bir sistemde yer alan elemanların kombinasyonun kapsar. Kategorilerden daha soyutlardır. Bir söylemin formüle edilmesinde ve anlaşılabilirliğini sağlamaya izin veren işaretler ve kurallardır ^(8,15).

Sabit karşılaştırmalı metot, Sistematik döngüsellüğün önemli olduğu metinlerin yorumlanma prosedürüdür. Alt metinde nelerin var olduğunu anlamayı kolaylaştıran karşıtlıktır. Karşıtlık ve karşılaştırma metin ve içerik hakkında farklı olana dikkat çekmeye çalışmaktadır ⁽⁸⁾.

Sembolik ve Sosyal Etkileşimcilik

Gömülü teoride önemli bir kavram da “sembolik etkileşimcilik”tir. Etkileşimcilik kavramının temeli Descartes’e dayanır. Bu teori beden ve ruhun birbiriyle olan ilişkisini inceler ⁽¹⁶⁾. Sembolik ve sosyal etkileşimcilik olarak iki şekilde araştırmalarda yer alır.

Sembolik etkileşimcilik kişilerin birbirleriyle veya kendileriyle olan iletişimlerinde ortaya çıkan sembollerle oluşturulmuş sosyal bir etkileşim sürecidir. Bu terim ilk kez 1937’de Herbert Blumer tarafından dile getirilmiştir. Sembolik etkileşimcilik, sosyal etkileşim ve yorumlama yoluyla ortaklaşa kullanılmış sembollerin yapılarıyla ilgilenir ⁽¹⁶⁾. Semboller ve sosyal davranışlar arasındaki ilişkilerden yola çıkılarak geliştirilen sembolik etkileşim teorisi, bireylerin dünyalarını anlamlandırmalarını ele almakta ve bireylerin doğrudan tepki vermeleri yerine başkalarının tepkilerini yorumlamalarına odaklanmaktadır ⁽¹⁷⁾. Blumer’in açıkladığı anlam, anlamın sosyal bir ürün olduğudur. Anlamın, bireyin etkileşimi halindeyken

ortaya çıktığı ve bu etkileşim sürecinin sonucu oluştuğu düşünülmektedir ⁽¹⁴⁾. Temeli sosyal psikolojiden gelen sembolik etkileşimcilikte araştırmacıların asıl amacı, bir sembolik davranışı tanımlamak için çevreyle olan gözlemlenmiş etkileşimleri belirlemektir ⁽¹⁶⁾. Sembolik etkileşimciliğin temelinde değişkenleri arasındaki ilişkileri test etmekten ziyade sosyal bir anlaşılabilirliği sağlamaktır ⁽¹⁸⁾.

Sosyal rollerin öğrenilmesi, sosyal etkileşim sonucu gerçekleşir. Buna göre, sosyal etkinin doğurduğu güç oranında, bireyin toplumsallaşma biçimi şekillenmektedir. Bu nedenle, sosyal rollerin öğrenilmesi derecesine göre, bireyin içinde bulunduğu topluma uyumu gerçekleşmektedir ⁽¹⁹⁾. Bu nedenle sosyal etkileşimci araştırmaların amacı ise insanların kendi dünyalarını nasıl tanımladıklarını belirlemek ve bu tanımların kendi davranışlarına nasıl yansıdığını ortaya koymaktır ⁽¹⁸⁾.

Kısacası insanların kendi söylemleri sembolik etkileşimciliğin merkezinde büyük bir önem taşır. Sembolik etkileşimcilik gözlemlenen davranışların nedenlerini ve sosyal çevreyle olan etkileşimin altında yatan gerçekleri belirlemeye çalışan araştırmaların temelini oluşturur. Bu nedenle kuram oluşturmada da olmak üzere nitel çalışmalarda kullanılan gözlem, görüşme gibi veri toplama teknikleri sembolik etkileşim için uygundur. Blumer’in orijinal sembolik etkileşim kavramı da nicel verilere karşı çıkmaktadır. Sembolik etkileşimciler var olan bir teorisin davranışlarını belirlemek yerine davranışları ortaya koyan bir teori ortaya koyma çabası içindedirler ^(17,19). Yani bireyler kendi çevreleri tarafından programlanmış veya biyolojik içgüdülerinin yönlendirdiği robotlar değillerdir. Kendileriyle ilgili durumları tanımlama ve sonra bu tanımlamalara göre hareket etme kapasitesi olan varlıklardır ⁽¹⁴⁾. Bu düşünceye sahip olan araştırmacılar gömülü teori (kuram oluşturma) desenini kullanır ^(17,19).

Gömülü teoride iki temel yaklaşım vardır. Bunlardan birincisi Strauss ve Corbin tarafından geliştirilen “sistemik süreçler” ve diğeri ise Charmaz tarafından geliştirilen “konstruktivist yaklaşım”dır.

- Sistemik yaklaşımda; araştırmacılar sistemik

olarak bir konu üzerindeki süreçleri, durumları ve etkileşimleri inceleyerek bir teori oluşturmaya çalışırlar. Araştırmacılar kategoriler oluştururlar. Kategoriler oluşturulurken de örnekleri, olayları bir bütün olarak düşünüp ortak bir harmanlama yapmak gerekir. Bu araştırma süreci kodları açma ile başlar ve analiz etmeye hemen başlanmaz. Araştırmacı ilk olarak kodlamaya odaklanır. Sonra verilere geri döner ve bu merkezi olgu çevresinde yeni kategoriler oluşturur. Yeni oluşturulan kategoriler, merkezi olguya yanıt oluşturma anlamındaki davranışlar, stratejileri etkileyen özel durumsal faktörler ve stratejiler kullanılarak hazırlanan sonuçlardan oluşur⁽⁹⁾. Bu yaklaşımın temel ilkeleri şunlardır:

- Asıl amacı üretmek ve keşfetmektir. Araştırmacının kendisine ait sürdürülebilir bir teorik fikrin oluşmasına izin verir.
- Teori, bireyin incelenen fenomenle etkileşime girme biçimine odaklanır.
- İlk toplama anından başlayan sistematik analiz ile saha çalışmasından üretilmiştir.
- Kavramlar sürekli karşılaştırmalar sayesinde geliştirilir.
- Elde edilen teori anlatı çerçevesinde veya gruplar halinde sunulabilir.
- Teorik çerçeveye tarafsızlığı bozacağı için araştırmanın başında yer verilmez.
- Araştırma süreci ilerledikçe literatür sürekli güncellenir⁽¹⁴⁾.

• Konstruktivist yaklaşım; bireylerin yaşamlarını farklı bakış açılarıyla ele alarak sosyal anlamda yapılan çalışmaları içerir. Bu yaklaşıma göre araştırmacıların bakışına dayalı kuram oluşturulmaktadır. Charmaz çoğunlukla inançlar, bakış açıları, varsayımlar üzerinde durur. Konstruktivizm, araştırmacı ile katılımcı arasındaki ilişki üzerinde durur. Araştırmacıyı sürece dahil eder. Konstruktivist kuram oluşturma yöntemi relativizm ve öznelciliğin temelinde yer almaktadır. Bu yöntemde yapılandırmacı bir inceleme üstlenen araştırmacı ve objektif gözlemci gömülü teorinin geleneksel yeniden düşünülmesi gereken sürecinde katılımcılar arasında karşılıklı benimsenir⁽⁹⁾. Konstruktivizm üç farklı şekilde ele alınmaktadır:

1. *Psikolojik* konstruktivizm kişilerde öğrenmenin nasıl gerçekleştiğiyle, kişilerin bilgileri nasıl oluşturdularıyla ilgilenir.

2. *Sosyal* konstruktivizm öğrenmenin sadece özümleme ve düzenleme sürecinden oluşmadığını aynı zamanda bireyin kendine ait kavramları ve düşünceleri çevresindekilerle etkileşime geçirmesi gerektiğini savunur.
3. *Radikal* konstruktivizmde bilgi, bireyin nesnelere olan ilişkisinden oluşturulur⁽²⁰⁾.

Gömülü teori yaklaşımı, anlamlara ve yaşantılara odaklanması açısından olgu bilim geleneğine yakındır. Ancak, olgu bilim araştırmalarında olgular arası ilişki ortaya konulmaz. Gömülü teori yaklaşımında ise var olan kavramlara ve anlayışa özgün bir katkı söz konusudur⁽⁶⁾.

Gömülü teori bugünkü araştırmalarda doğrudan kuram elde etmek için kullanılmamakta, araştırılan konuyu bütün gerçekliği ile incelemek için yalnızca veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle gömülü teorinin etkin olarak kullanılmadığı düşünülmektedir. Bu durumun yararlanımın güç olması, veri analizinin fazla zaman alması ve araştırmacının nitel araştırma konusunda bilgi ve becerisinin gelişmiş olmasının gerekliliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hemşirelik Araştırmalarında Gömülü Teori Yaklaşımının Kullanımı

Dünya bir grup ya da toplumun tarihinin ürünü olan kavramlar, düşünceler ve ilişkiler için de tüm sosyal yapıları içine alır. Bununla birlikte, daha soyut olan bu kavramları birbirleriyle olan ilişkilerini gerçekten belirleyecek olan şey insanlar arasındaki etkileşimlerden kaynaklanan yapılar ve anlamlardır. Bu yapılar, anlamlar insanı harekete geçiren, yaşantılarını ve deneyimlerini yaratanlardır. İnsanın sağlıklı ilgili deneyimleri, hastalık, ölüm, yas, hemşirelerle olan ilişkileri içsel anlamları belirler⁽¹⁴⁾. Hemşirelik biliminde bu düşüncenin daha çok kabul görmesiyle nitel araştırmalar sık kullanılmaya başlanmıştır. Gömülü teori yaklaşımı da kullanılan bu nitel yöntemler arasındadır.

Hemşirelik alanında gömülü teori yaklaşımının kullanımı 1970'li yıllara dayanmaktadır. Çalışmalar daha çok hemşirelerin eğitimleri ve uygulamalar ile

ilgilidir ⁽²¹⁾. Başlangıçta yeni bir teori oluşturmak amacı ile kullanılan gömülü teori, yüzyılın sonlarına gelindiğinde hemşireler tarafından daha kapsamlı bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Gömülü teori yöntemi kullanılarak yapılan hemşirelik çalışmaları; hastalığa uyum, infertilite, ve korunmaya düşkün kişi veya gruplara yönelik hemşirelik uygulamalarına odaklanmıştır ^(22,23). Hemşirelik kültürü içinde gömülü teori kullanımı; gömülü teori araçlarının çeşitliliğinden, yorumlayıcı araştırma uygulamalarının değişiminden ve hemşire araştırmacıları etkileyen çevresel koşulların çeşitliliğinden etkilenmiştir ⁽²⁴⁾.

Gömülü teori yaklaşımı belli bir alanda bireyin davranışlarını anlamak için güçlü bir araştırma yöntemidir. Bu yönünden dolayı araştırma yapan hemşireler için özellikle önemlidir. Araştırmacı hemşireler, bireyin deneyimlerine vurgu yapması ve pozitif etki sağlaması yüzünden diğer nitel araştırma yöntemlerinden daha sık kuram oluşturma yöntemini kullanmayı tercih etmektedirler ⁽¹⁹⁾.

Bu bölümde hemşire araştırmacıların gömülü teori kullanarak yaptıkları çalışmalara örnek verilecektir. Cutcliffe (1997) Birleşik Krallık'ta yaptığı çalışmada uzman psikiyatri hemşiresinin bileşenlerini veya faktörlerini incelemiştir ⁽²⁵⁾. Diğer bir çalışmada, Bonner ve Greenwood ⁽²⁶⁾ Avustralya'da nefroloji hemşireliği uygulamalarında uzmanlık edinme süreçlerini açıklamaktadırlar. Her iki çalışmada da, uzman hemşirelerin uygulamalarına yönelik çalışmalara odaklanılmıştır. Yorumlamacı yöntemler kullanılarak yapılan çalışmalar teorik bilginin uzmanlık bileşeni olduğunu belirtmişlerdir. Hemşire araştırmacıların gömülü teori kullanarak yaptıkları çalışmalara Taplay ve ark.'nın çalışması örnek verilebilir. Taplay ve ark. ⁽²⁷⁾ hemşirelik liderlerinin eğitime uyarlamaları için üç stratejinin kullanımını araştırmışlardır. Her üç stratejinin de hemşirelik eğitimi için yararlı olduğunu ve bu stratejilerin birleştirilebileceğini önermektedirler. Ayrıca, kronik obstrüktif akciğer hastalarında non-invaziv ventilasyon sırasında hemşire ve hasta arasında iş birliğinin anlaşılması için tasarlanan gömülü teori yaklaşımı sonucunda iş birliğinin farklı yollarını aktive edecek teorik bir temel sunulmuştur ⁽²⁸⁾.

Hemşirelik araştırmalarında giderek artan düzeyde

gömülü teori yaklaşımının kullanımı, klinik uygulamaların gerçekliğinde geliştirilen gömülü teoriler ile bu teorilerin hemşireliğe uygun bir araç olarak geliştirilmesini sağlamaktadır ⁽²⁹⁾. Hemşirelikte gömülü teori araştırmaları genellikle sağlık durumlarında temel psikolojik süreçlerin ortaya çıkarılması ve hemşirelere veri sağlayacak biçimdedir. Berge ve ark. ⁽³⁰⁾ yeme bozukluklarını anlamak için kullandıkları gömülü teori yaklaşımı ile yeme bozukluklarını aile yaşam döngüsündeki geçişleriyle tanımlamaya çalışmışlardır. Aile yaşam döngüleri arasındaki geçişlerin yeme bozukluğu ile ilişkili hastalıkları hızlandırıldığını ve hemşirelerin yaşam geçiş dönemlerinin farkında olarak bireylere destek olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Sosyal etkileşim hemşirelik bakım sürecinin temelinde yer alır. Bu nedenle gömülü teori, hemşire, hasta ve diğer bakım vericiler arasındaki kişilerarası ilişkiler için önemli bir yöntemdir. Gömülü teori yaklaşımı, özellikle belirli ve sınırlı alanlarda çalışan hemşire araştırmacılar için yararlıdır. Örneğin, Haggstrom ve ark. ⁽³¹⁾ yoğun bakım ünitesine yatan hastalarla çalışan hemşireler ile yaptıkları çalışmalarında “hemşirelerin algılarının açık ve esnek olması” ana temasına ulaşmışlardır. Bu ana temanın yönlendirmesi ile hemşirelerin hastalarına bireysel bakım vermesinin gerekliliğini söylemektedirler. Wong ve ark. ⁽³²⁾ yakınlarını beklenmedik şekilde yoğun bakıma yatıran aile üyelerinin duygularını ve deneyimlerini incelemiştir. Ailelerin “karanlıkta kalmak” olarak nitelendirdikleri kontrol kaybının yeniden kazanılması için yoğun bakım hemşirelerine önerilerde bulunmaktadırlar.

Diğer araştırma yöntemlerinden farklı olarak nitel araştırmalar hemşireler için kullanılan metodoloji sayesinde veri toplama ve analizinde rehberlik sağlamaktadır ⁽¹¹⁾. Hemşirelik araştırmalarında giderek artan düzeyde gömülü teori yaklaşımı sayesinde birçok gömülü teori geliştirilmektedir. İlerleyen zamanlarda bu geliştirilen teorilerin hemşirelik uygulamalarında bir araç olarak kullanımı sağlanacaktır ⁽²⁹⁾. Sonuç olarak, hemşirelikte gömülü teori araştırmalarının sağlık durumlarında temel psikolojik süreçlerin ortaya çıkarılması ve hemşirelere veri sağlaması amacı ile kullanılması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Araştırmada çıkar çatışması yoktur.
Finansal Destek: Araştırmada finansal destek alınmamıştır.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest in research.

Funding: No financial support was received.

KAYNAKLAR

1. Manav G, Ocakçı AF. Hemşirelik araştırmalarında niteliksel çalışmalar: Durum çalışması örneği. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi. 2013;2(1):26-30.
2. Sağlam Arı G, Armutlu C, Güneri Tosunoğlu N, Yücel Toy B. Pozitivist ve postpozitivist paradigmlar çerçevesinde metodoloji tartışmalarının yönetim ve pazarlama alanlarına yansımaları. H.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2009;27(1):113-41.
3. Güneş B. Paradigma kavramı ışığında bilimsel devrimlerin yapısı ve bilim savaşları: cephelerdeki fizikçilerden Thomas S. Khun ve alan D. Sokal. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2003;1(1):23-44.
4. Kümbetoğlu B. Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma. İstanbul: Bağlam Yayıncılık; 2008.
5. Denzin NK, Yvanna SL. The sage handbook of qualitative and research (3rd ed.). California: Sage Publications; 2005.
6. Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin yayıncılık; 2011.
7. Erdoğan S. Nitel araştırmalar: Hemşirelikte araştırma süreç, uygulama ve kritik. İstanbul: Nobel Kitabevi; 2014.
8. Strauss A, Corbin J. Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory. California: Sage publications; 1998.
9. Çelik Şen Y, Şahin Taşkın Ç. Yeni ilköğretim programının getirdiği değişiklikler: sınıf öğretmenlerinin düşünceleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010;7(22):26-51.
10. Kearney MH. New direction in grounded formal theory, Ed. Schreiber RS., Stern PN., Using Grounded Theory in Nursing, Chapter 12, Newyork: Springer Publishing Company; 2001. p.227.
11. McCann T, Clark E. Grounded theory in nursing research: Part 1- Methodology. Nurse Researcher. 2004a;11(2):7-18. [CrossRef]
12. Wuest J, Grounded theory, Chapter 8. Munhall P (ed)., Nurse Researcher. Jones and Barlett Learning 2012. p.225-56.
13. Vivar CG, Arantzamendi M, López-Dicastillo O, Gordo LC. La Teoría Fundamentada como Metodología de Investigación Cualitativa en Enfermería. Index de Enfermería. 2010;19(4):283-8. [CrossRef]
14. Natera-Gutiérrez SI, Guerrero-Casta-eda RF. Symbolic Interactionism and Grounded Theory: a way for nursing to understand the meanings. Cultura de los Cuidados. 2017;21(49):190-9.
15. Trinidad A, Carretero V, Soriano RM. Teoría fundamentada "Grounded Theory" La construcción de la teoría a través del análisis interpretacional. Madrid (Espa-a): Centro de investigaciones Sociológicas. 2006.
16. Jeon YH. The application of grounded theory and symbolic interactionism. Scandinavian Journal of Car Science. 2004;18(3):249-56. [CrossRef]
17. Güngör Ö. Sosyolojik bir teori olarak sembolik etkileşimciliğin ontolojik temeli ve din olgusu. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2013;13(1):57-91. [CrossRef]
18. Charmaz K. Constructing grounded theory: A practical approach through qualitative analysis. London: Sage Publications; 2006.
19. Çoştu Y. Toplumsallaşma kavramı üzerine sosyolojik bir değerlendirme. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi. 2009;3:117-40.
20. McCann T, Clark E, Grounded Theory in Nursing Research: Part 2- Critique, Nurse Researcher. 2004b;11(2):19-28. [CrossRef]
21. Backman K, Kyngas HA. Challenges of the grounded theory approach to the novice researcher. Nursing and Health Sciences. 1999;1(3):147-53.
22. Hernandez AC. Getting grounded: using Glaserian grounded theory to conduct nursing research. Canadian Journal of Nursing Research. 2010;42(1):150-63.
23. Poudsari RL, Allan HT. Women's Experiences and Preferences in Relation to Infertility Counselling: A Multifaitth Dialogue. International Journal of Fertility and Sterility. 2011;5(3):158-67.
24. Quint Benoliel J. Grounded theory and nursing knowledge. Qualitative Health Reserach. 1996;6(3):406-28. [CrossRef]
25. Cutcliffe JR. The nature of expert psychiatric nurse practice: A grounded theory study. Journal of Clinical Nursing. 1997;6(4):325-32. [CrossRef]

26. Bonner A, Greenwood J. The acquisition and exercise of nephrology nursing expertise: A grounded theory study. *Journal of Clinical Nursing*. 2006;15(4):480-9. [\[CrossRef\]](#)
27. Taplay K, Jack SM, Baxter P, Eva K, Martin L. Negotiating, navigating and networking: three strategies used by nursing leaders to shape the adoption and incorporation of simulation into nursing curricula- a grounded theory study. *Nursing Research and Practice*. 2014; Article ID 854785, 7 pages.
28. Sorensen D, Frederiksen K, Groefte T, Lomborg K. Nurse-patient collaboration: A grounded theory study of patients with chronic obstructive pulmonary disease on non-invasive ventilation. *International Journal of Nursing Studies*. 2013;50(1):26-33. [\[CrossRef\]](#)
29. Elliot M, Lazenbatt A. How to recognize a 'quality' grounded theory research study. *The Australian Journal of Advanced Nursing*. 2005;22(3):48-52.
30. Berge JM, Loth K, Hanson C, Croll-Lampert J, Neumark-Sztainer, Family life cycle transitions and the onset of eating disorders: a retrospective grounded theory approach. *International Journal of Older People Nursing*. 2012;21(9-10):1355-63.
31. Haggström M, Asplund K, Kristiansen L. How can nurses facilitate patient's transitions from intensive care?: A grounded theory of nursing, Intensive and Critical Care Nursing. 2012;28(4):224-33. [\[CrossRef\]](#)
32. Wong P, Liamputtong P, Koch S, Rawson H. Barriers to regaining control within a constructivist grounded theory of family resilience in ICU: Living with uncertainty. *Journal of Clinical Nursing*. 2017;26(23-24):4390-403. [\[CrossRef\]](#)